

Niityttäminen isossa ja pienessä tilassa

Viivi Lindholm

29.9.2025

Kuka olen?

- Kasvibiologi, metsätieteilijä ja Helsingin yliopiston väitöskirjatutkija
 - Aiheena kauriiden vaikutus Uudenmaan ja Varsinais-Suomen niittyjen kasvillisuuteen ja ekosysteemin toimintaan
- Metsähallituksen perinnebiotooppi- ja luontotyyppi-inventoinnit Saaristomerellä
- Vuosaarenhuipun virkistysalueen niittyjen ylläpito
- Kiinnostusta ja kokemusta monenlaisista puutarhatöistä palkalla ja palkatta

Mikä niitty on?

Muutama sananen niityistä ja niiden hyödyistä

Mikä niitty?

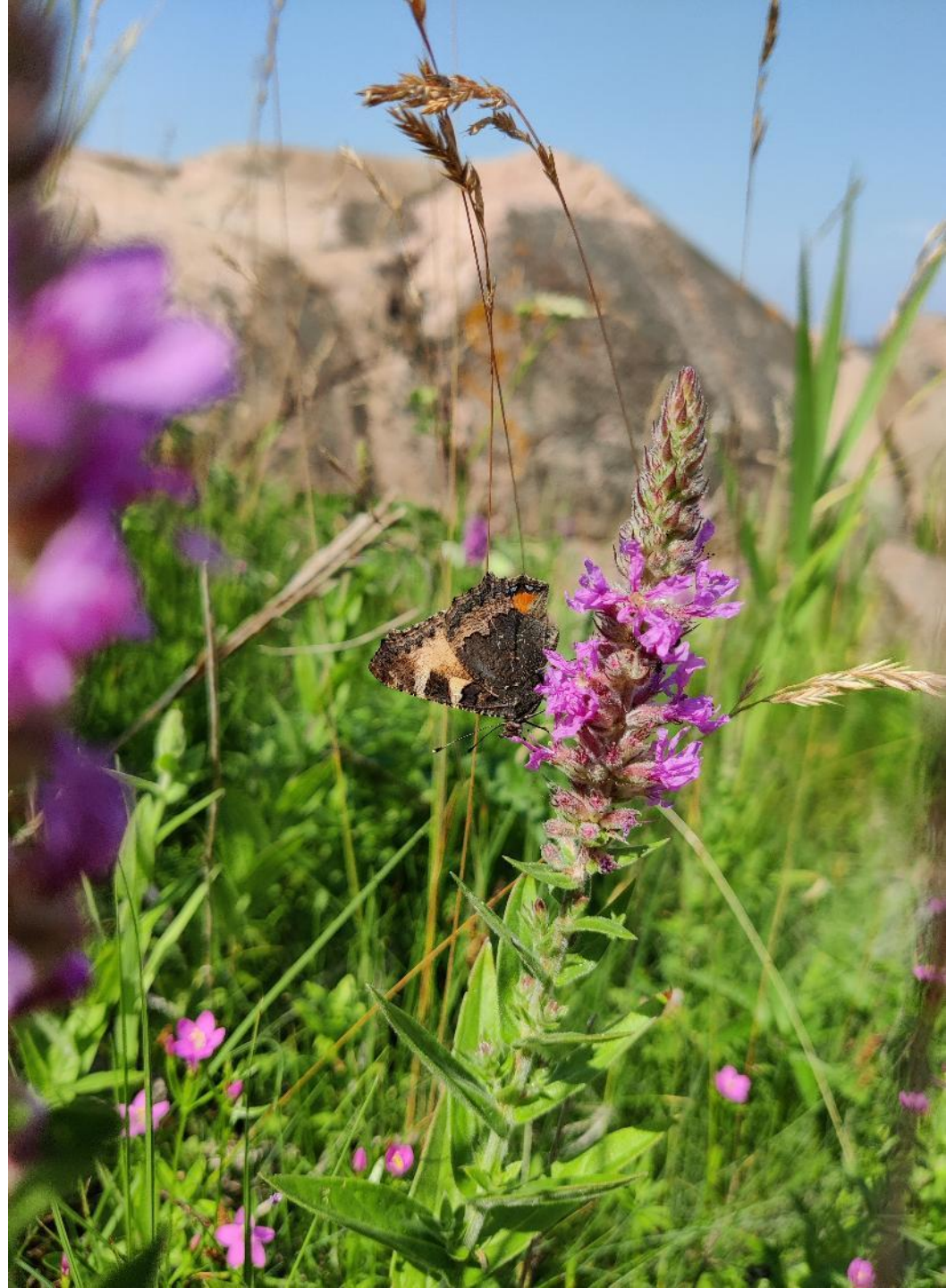
- Niitty ei ole kukkapelto
 - Varsinaisella hoidetulla niityllä ja yksivuotisia koristekasveja kasvavalla kukkapellolla ei juuri ole toistensa kanssa tekemistä
- Niitty ei ole myöskään hoitamaton pujoa ja voikukkaa kasvava unohdettu joutomaa
- Alun perin perinteisen karjatalouden muovaama uhanalainen luontotyyppi (perinnebiotooppi), mutta nykyisin termiä käytetään myös ns. uuselinympäristöistä
 - Esim. tienpientareet, joutomaat, junakiskojen ympäristöt
 - Perinteisesti laitumet, lehdesniityt
- Yleensä vaatii jatkuvaa ihmisen hoitoa pysyäkseen avoimena

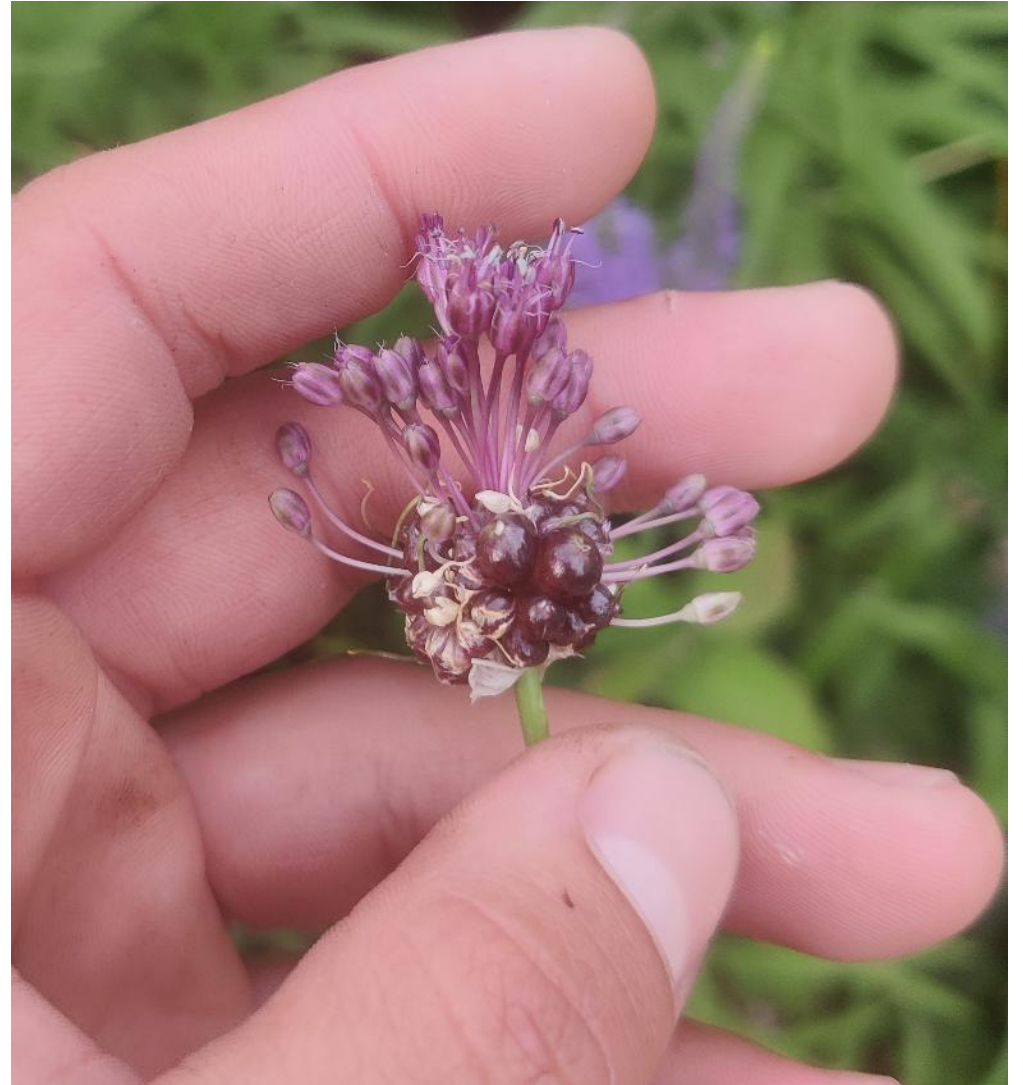
Miksi niityttäminen kannattaa?

- Alun jälkeen vaivaton ja kaunis tapa hyödyntää tilaa
- Lisää monimuotoisuutta kaupungeissa: maaperä, pölyttäjät, linnut ja muut eliöt hyötyvät
- Niittytyypit ovat hyvin uhanalaisia. Vaikka maisemaniityillä ei voida saavuttaa kaikkea samaa kuin varsinaisilla perinnebiotoopeilla, voivat ne tarjota arvokkaita elinmahdollisuuksia niityistä riippuvaisille eläimille, kasveille ja sienille
- Sitovat hiiltä, ravinteita, vettä ja maata, viilentävät
- Sopivat virkistys- ja opetuskäyttöön ja antavat ihmisille mahdollisuuden tutustua niittyjen lajistoon

Erilaisia niittytyyppejä

- Niittyjä kuvataan yleensä kolmella pääakselilla
 - Kuiva-kostea
 - Niukkaravinteinen-runsasravinteinen
 - Ruohoinen-heinäinen
 - Lisäksi kalkki ja muut mineraalit tuovat omat elementtinsä soppaan

Niityn perustaminen

Mitä kannattaa ottaa huomioon

Perusedellytyksiä

- Maaperä ja valoisuus määrittää niittytyypin!
 - Eri lajit sopeutuneet erilaisiin olosuhteisiin: paahtaisen kedon lajit eivät pärjää hyvin kostealla ja ravinteisella paikalla jne.
 - Vääränlainen hoito tai väärin valitut lajit aiheuttavat loputonta tuskaa
- Lisäksi niityn hoitomenetelmät vaikuttavat kehitykseen
 - Niiton tiheys ja ajankohta sekä niittojätteen poisto
 - Siementen kylvö ja kasvien siirto
 - Valikointi ja kitkenta
 - Mahdollinen laidunnus tai kulotus (ei käsitellä tässä esityksessä)

Alustus

- Niittyä voi lähteä työstämään olemassa olevasta kasvillisuudesta (vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä) tai perustaa kokonaan uuden
 - Alueen käyttöhistoria vaikuttaa potentiaaliin, mutta lähes missä tahansa voidaan ajan kanssa saavuttaa kelvollinen niitty pelkällä niitolla ilman kylvöjä tai maanmuokkaustakin
- Uutta kasvupaikkaa perustaessa
 - Maa muokataan ja rikkakasveja kitketään
 - Paikalle voidaan tuoda esim. laihaa hiekansekaista maata tai vastaavaa
 - Tarvittaessa kalkitaan
 - EI LANNOITETA

Kylvöt, istutukset, kitkennät

- Etenkin alussa ei-toivottujen kasvien kitkeminen voi olla tarpeen, mutta jatkossakin voi poistaa tai leikata dominoivia lajeja
- Kylvöt ja istutukset nopeuttavat kehitystä
 - Valmiita siemenseoksia myyvät useat verkkokaupat, ja siemeniä voi kerätä itsekin loppukesästä
 - Suosi kotimaisia lajeja ja lajikkeita sekä luonnonkantoja! Joissain seoksissa on myös hankalia tai peräti haitallisia ulkomaisia lajeja
 - Huomioi mahdolliset kylmäkäsitellyt ja kylvöajat
 - Usein niityn perustamisen jälkeen menee ainakin 2-5 vuotta ennen kuin niitty alkaa näyttää ”itseltään” → Malttamaton voi kylvää ensimmäisenä ja toisenakin vuotena näyttäviä yksi-kaksivuotisia niittykukkia samaan aikaan monivuotisten kanssa. Näin kukkaloistoa ei tarvitse odotella useita vuosia

Niitto

- Viikate on paras niittoväline, mutta tarvittaessa sähkö- ja akkukäyttöiset koneet ajavat asian
 - Välineen valikointi riippuu niitettävän alueen koosta sekä käytössä olevista resursseista
- Niittämällä poistetaan ravinteita ja tehdään tilaa vaateliaammalle lajistolle
- Hyvin rehevää niittyä voidaan niittää useita kertoja kesässä, mutta hyvin karu ja kuiva keto ei välttämättä vaadi hoitoa juurikaan
 - Niitto yleensä heinä-elokuussa
 - Hyvin rehevillä paikoilla lisäniitot voi tehdä touko-kesäkuussa ennen pääkukintaa sekä syys-lokakuussa uudelleen
 - Niittojätteen poisto on olennainen osa niittoa!
 - Niiton jälkeen kannattaa odottaa muutama päivä ennen haravointia, jotta siemenet ehtivät varista maahan

Kuva: Gösta Grotenfelt, Kansatieteen kuvakokoelma, Museovirasto

Lukuisia muitakin vaihtoehtoja

- Mönkijän perään
- Varrellinen pensas- tai niittoleikkuri
- Työnnettäviä malleja
- Bensa- ja akkumalleja

- +

Vaihtoehtoja niityille

Mitä tehdä jos niitty ei ole vaihtoehto?

Pihalle ei mahdu niittyä?

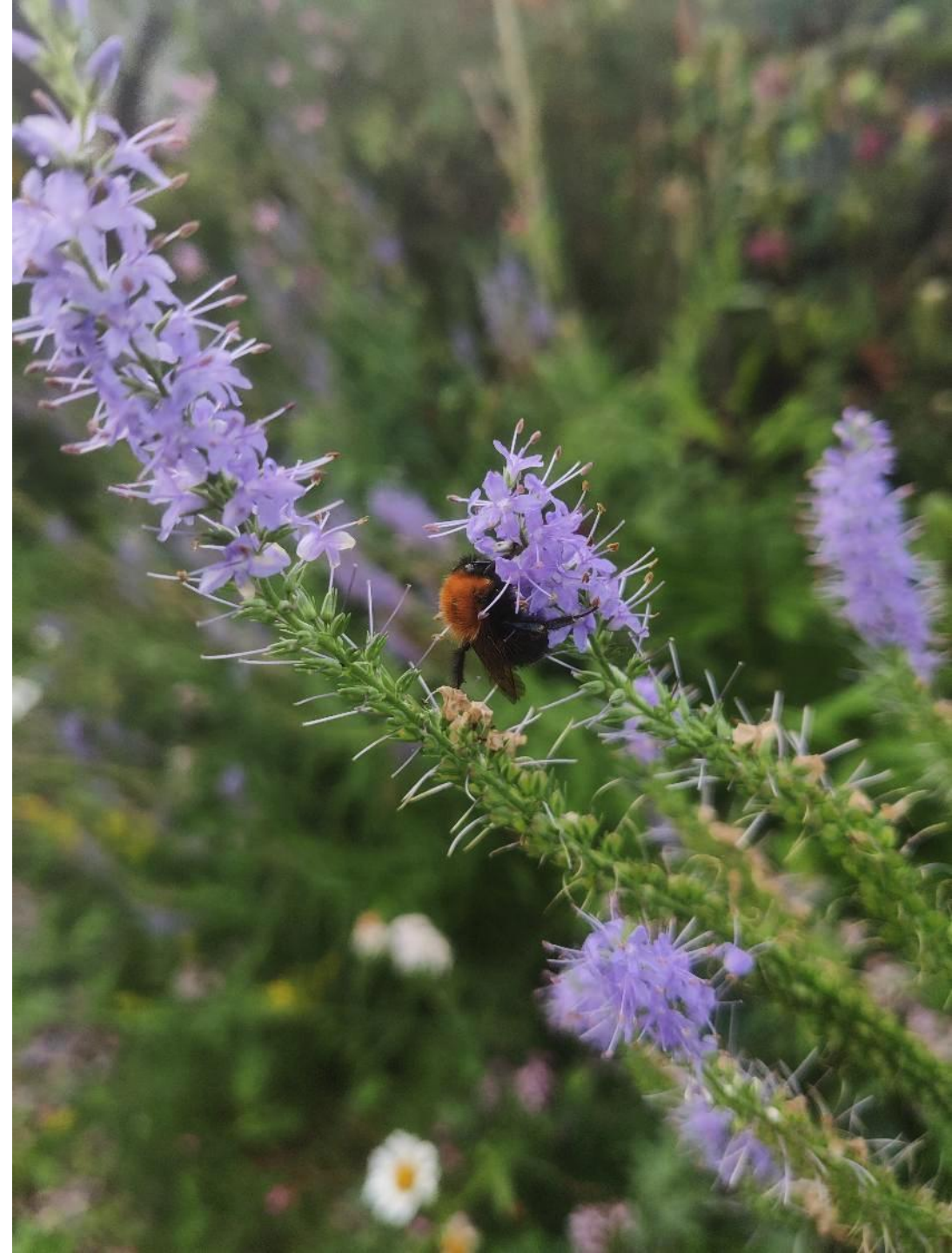
- Luonnonnurmikko: anna apiloiden, niittyhumalan, kaunokaisten yms. kasvaa nurmella ja leikkaa säästeliäästi. Pienikin ala on parempi kuin ei mitään
- Katso ”rikkaruohoja” uusin silmin!
- Luonnonkasvien ja niittykukkien suosiminen kotipuutarhassa
 - Monia siemeniä voi ostaa ja kerätä helposti
 - Maanomistajan luvalla kasveja voi siirtää muualta omaan pihaan
 - Huomioi aina rauhoitukset ja uhanalaisuus
- Puutarhakasveja valitessa etsi kotimaisia, myrkyttömiä taimia ja suosi yksinkertaisia kukkia kerrottujen sijaan

Omia kasvisuosikkejä mökkipihalta

- Keto-, hieta- ja pulskaneilikka
- Mäkimeirami
- Kellot
- Rantatädyke
- Kelta- ja ahomatara
- Ojakellukka
- Kangasajuruoho
- Huopaohdake
- Tuoksusimake ja muut heinät
- Erilaiset villit mintut
- Rantakukka
- Mäkitervakko
- Ruusuruoho

Hyödyllisiä nettisivuja

- Siemen- ja kasvikauppoja
 - <https://www.seikkutuote.com/>
 - <https://niittysiemen.fi/>
 - <https://sarkanperennataimisto.fi/>
 - <https://www.perhospuutarhuri.fi/>
 - <https://hyotykasviyhdistys.fi/>
- Tietoa niittyjen perustamisesta
 - <https://yle.fi/a/20-299893>
 - <https://www.sll.fi/ajankohtaista/perusta-pihaniitty/>
 - <https://niittysiemen.fi/niittyohjeet/>
 - <https://www.sll.fi/ajankohtaista/keraa-ja-kylva-luonnonkukkien-siemenia-pihaasi/>
- Ympäristötietoa
 - <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luontotyyppien-uhanalaisuus/perinnebiotoopit>
 - <https://www.polyttajat.fi/polyttajatietoa/>